

**Sprawozdanie
z realizacji Gminnego Programu Wspierającego
Rozwiązywanie Problemu Bezdomności
w Ostrowcu Świętokrzyskim
na lata 2021 – 2023**

za 2023 rok

Ostrowiec Świętokrzyski 2024 rok

Gminny Program Wspierający Rozwiązywanie Problemu Bezdomności w Ostrowcu Świętokrzyskim na lata 2021 – 2023 został przyjęty Uchwałą Nr XL/127/2020 Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 11 grudnia 2020r. Program stanowi integralną część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022-2028, przyjętą Uchwałą Nr LV/153/2021 Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 13 grudnia 2021 r.

Program wprowadzał działania, których głównym celem było zapobieganie bezdomności i reintegracja osób bezdomnych. Problem bezdomności i zagrożenia bezdomnością dotyczy mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego, którzy z różnych przyczyn, także niezależnych od nich samych, znaleźli się w sytuacji, której własnym staraniem nie są w stanie zmienić. Borykają się z licznymi dysfunkcjami, problemami i wymagają wsparcia.

Wszystkie działania oparte są o proces deinstytucjonalizacji praktyk pomocowych, czyli przechodzenia od organizowania wsparcia opartego na rozwiązaniach instytucjonalnych, do organizowania wsparcia w sposób środowiskowy.

Realizacja Programu koncentrowała się wokół trzech obszarów:

1. Działania o charakterze prewencyjnym, ukierunkowane na eliminowanie przyczyn bezdomności oraz zmniejszenie zagrożenia bezdomnością.
2. Działania o charakterze interwencyjnym, polegające na pomocy w celu zmniejszenia ryzyka zagrożenia życia i zdrowia (zapewnienie schronienia, posiłku, odzieży, leków, świadczeń zdrowotnych).
3. Działania o charakterze integracyjnym, dotyczące działań w zakresie szeroko pojętej integracji społecznej i zawodowej, dostosowanej do potrzeb i barier osób bezdomnych.

Powyższe obszary działań określały kierunki, których realizacja przez wskazane podmioty miała doprowadzić do złagodzenia problemu bezdomności w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski.

Założono, że Program pozwoli na poprawę ogólnej sytuacji osób bezdomnych, szczególnie w sferach socjalno – bytowej, zdrowia, psychologicznej, zawodowej, mieszkaniowej i społecznej poprzez:

- rzeczywiste wyjście z bezdomności,
- usamodzielnienie,
- przełamanie bariery bierności i apatii,
- uzyskanie oferty pomocowej przez osoby dotychczas nieobjęte wsparciem,
- systematyczne monitorowanie warunków życiowych, w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym,
- pomoc interdyscyplinarną wszelkich możliwych instytucji i organizacji,
- zmniejszenie skali wykluczenia społecznego,
- przełamanie stereotypów dotyczących bezdomności,
- zapewnienie podstawowych środków do egzystencji,
- uzyskanie uprawnień do różnego rodzaju świadczeń,
- poprawę stanu zdrowia i jego kontrolowania,
- pomoc w dostępie do świadczeń medycznych,
- wsparcie w utrzymywaniu abstynencji i korzystaniu z usług specjalistów,

- nabycie umiejętności społecznych (komunikowania, kierowania swoim życiem, radzenia sobie ze stresem i agresją, poczucia własnej wartości, itp.),
- umiejętność poruszania się po rynku pracy i korzystania z różnych form aktywizacji zawodowej oraz możliwości zdobycia kwalifikacji i przekwalifikowania,
- przestrzeganie ładu i porządku prawnego oraz norm społecznych,
- uczestnictwo w życiu społecznym,
- rozwiązywanie problemów rodzinnych i poprawę relacji z rodziną,
- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa.

Współrealizatorami Programu w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski były:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Straż Miejska w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Komenda Powiatowa Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Zakład Usług Miejskich w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- „Fundacja Pomocna Dłoń” w Ostrowcu Świętokrzyskim, prowadząca Centrum Integracji Społecznej.

Instytucjami zaangażowanymi były m.in.:

- Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- zakłady lecznicze, ośrodki terapii uzależnień,
- spółdzielnie mieszkaniowe,
- organizacje pozarządowe,
- osoby indywidualne.

Adresatami Programu były:

1. Osoby bezdomne - zgodnie z definicją z ustawy o pomocy społecznej to „osoby niezamieszkujące w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkalnym zasobie gminy i niezameldowane na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoby niezamieszkujące w lokalu mieszkalnym i zameldowane na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.
2. Osoby zagrożone bezdomnością – to osoby zagrożone utratą tytułu prawa do lokalu lub możliwości zamieszkiwania w lokalu dotychczasowym, niemające tytułu prawnego do innego lokalu, w którym mogłyby zamieszkać i niebędące w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb mieszkaniowych ze względu na niski dochód i brak odpowiednich zasobów majątkowych.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim osobami w kryzysie bezdomności bezpośrednio zajmuje się **Zespół ds. Bezdomności**.

Zespół ds. Bezdomności ściśle współpracował z instytucjami i organizacjami: Strażą Miejską w Ostrowcu Świętokrzyskim, Komendą Powiatową Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim, Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim, Domem Ulgi w Cierpieniu im. Jana Pawła II – Hospicjum stacjonarnym w Ostrowcu Świętokrzyskim,

Zakładem Medycyny Paliatywno-Hospicyjnej w Godowie, Świętokrzyskim Centrum Psychiatrii w Morawicy, zakładami leczniczymi, ośrodkami pomocy społecznej oraz schroniskami dla osób bezdomnych na terenie całej Polski, Wielospecjalistycznym Szpitalem w Ostrowcu Świętokrzyskim, Świętokrzyskim Ośrodkiem Terapii w Ostrowcu Świętokrzyskim, Ośrodkiem Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień „Eskulap” w Ostrowcu Świętokrzyskim, Hostelem dla osób uzależnionych od alkoholu w Janinie, Stowarzyszeniem „Pozytywnie Zakręcenii”, „Fundacją Pomocna Dłoń” w Ostrowcu Świętokrzyskim, prowadzącą Centrum Integracji Społecznej.

W 2023 roku zarejestrowano w ewidencji MOPS 106 osób bezdomnych (14 kobiet, 92 mężczyzn, w tym 3 osoby z trudnościami w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego).

Struktura wiekowa:

– od 18 r.ż do 40 r.ż.	-	23 osoby
– od 41r.ż. do 60 r.ż.	-	52 osoby
– powyżej 60 r.ż.	-	31 osób

W okresie sprawozdawczym:

- 92 osoby nie posiadały stałego miejsca zameldowania
- 14 osób posiadało stałe miejsce zameldowania, ale bez możliwości przebywania w mieszkaniu,
- 42 osoby przebywało w Noclegowni,
- 12 osób nocowało w przestrzeni publicznej na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego (pustostany, klatki schodowe, altany działkowe, wiaty śmietnikowe itp.),
- 18 osób pomieszkiwało u różnych znajomych na terenie miasta,
- 31 osób przebywało w schroniskach poza Ostrowcem Świętokrzyskim, w tym 26 osobom tutejszy Ośrodek opłacał pobyt w schroniskach, 5 osób we własnym zakresie pokrywało koszt pobytu w schronisku,
- 20 osób korzystało ze wsparcia w mieszkaniach chronionych treningowych,
- 3 osoby korzystało ze wsparcia w mieszkaniach wspomaganych,
- 3 osoby zostały umieszczone w DPS,
- 1 osoba długotrwale przebywała w Hostelu dla osób uzależnionych od alkoholu w Janinie.
- 2 osoby otrzymały mieszkanie socjalne z zasobów gminy Ostrowiec Świętokrzyski

Formy i rodzaje pomocy świadczone na rzecz osób bezdomnych w 2023 roku:

– pomoc finansowa w postaci zasiłku stałego	-	41 osób
– pomoc finansowa w postaci zasiłku celowego	-	22 osoby
– pomoc finansowa w postaci zasiłku okresowego	-	20 osób
– pomoc w formie obiadów na stołówce	-	11 osób
– pomoc w uzyskaniu potwierdzenia prawa do ubezpieczenia zdrowotnego	-	22 osoby.

Zespół ds. Bezdomności świadczył pracę socjalną:

- pomoc w uzupełnieniu wniosku o przyznanie świadczenia emerytalnego z ZUS – 5 osób,

- pomoc w uzupełnieniu wniosku o przyznanie lokalu socjalnego z zasobów gminy Ostrowiec Świętokrzyski – 5 osób,
- pomoc w uzyskaniu dowodu osobistego – 9 osób,
- zmotywowano do podjęcia zatrudnienia socjalnego w Centrum Integracji Społecznej – 3 osoby,
- zmotywowano do ubiegania się o ustalenie stopnia niepełnosprawności – 17 osób,
- zmotywowano do podjęcia terapii odwykowej - 14 osób,
- zawarto 37 indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności 4 kontrakty socjalne, oraz 5 kontraktów mieszkaniowych,
- zmotywowano do aktywnego uczestnictwa w spotkaniach grupy samopomocowej - 12 osób,
- zmotywowano do skorzystania z porady psychologa w MOPS – 23 osoby,
- wydano odzież, obuwie – 22 osobom,
- wydano żywność – 49 osobom

W 2023 roku Ośrodek udzielił schronienia osobom w kryzysie bezdomności, dla których gminą właściwą, w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej jest Gmina Ostrowiec Świętokrzyski poprzez:

1. pobyt w mieszkaniach chronionych treningowych:
  - ul. Świętokrzyska - 3 mieszkania z przeznaczeniem dla 17 osób,
  - ul. Klimkiewiczowska - dla 4 osób,
  - ul. Polna - dla 1 osoby
2. pobyt w mieszkaniach wspomaganych:
  - ul. Reja - dla 1 osoby,
  - os. Słoneczne - dla 1 osoby
3. pobyt w schroniskach:
  - Centrum Pomocy Bliźniemu Markot w Komórkach 91 - dla 7 osób,
  - Schronisko dla Osób Bezdomnych z usługami opiekuńczymi w Dobrucie 20a dla - 7 osób do 29.08.2023 r. W związku z rozwiązaniem umowy z tym schroniskiem podpisano w dniu 29.08.2023 r. nową umowę z Centrum Pomocy Bliźniemu Markot w Komórkach 91 z usługami opiekuńczymi dla 7 osób,

Wszystkie osoby zamieszkujące w mieszkaniach chronionych, były objęte koszykiem usług – psycholog, terapeuta, w tym zajęciowy, pielęgniarka, opiekunki, opieką psychiatryczną lekarską i pielęgniarską.

W Ośrodku pracujemy metodą jednego okienka. To znaczy, że osoby pozostające w kryzysie bezdomności, które do nas przychodzą, są kompleksowo obsługiwane przez pracowników Zespołu ds bezdomności. Mają oferowane indywidualne konsultacje dotyczące: planu wychodzenia z bezdomności, aktywizacji społecznej, aktywizacji zawodowej, ośrodków wsparcia, schronienia. Metoda ta została wdrożona w Ośrodku i jest wykorzystywana jako narzędzie w pracy z osobami w kryzysie bezdomności. W 2023 r. zostało przyjętych 153 osoby, w tym 29 kobiet.

Pracownik socjalny Ośrodka pracuje metodą streetworkingu. W okresie od stycznia do grudnia 2023 roku **streetworker** objął wsparciem 44 osoby w kryzysie bezdomności przebywające w miejscach niemieszkalnych. Wsparcie dotyczyło motywowania i wspierania działań zmierzających do wychodzenia z bezdomności, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, wyposażenia w odzież oraz żywność. W miejscach niemieszkalnych, do których docierał streetworker, pozostawiał ulotki oraz plakaty informujące o instytucjach i organizacjach na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego wspierających osoby w kryzysie bezdomności.

Streetworker w ramach swoich działań systematycznie pomagał 11 osobom w kryzysie bezdomności w dotarciu do urzędów, uzupełnianiu dokumentacji, ustalaniu terminów wizyt lekarskich oraz towarzyszył im w czasie ww wizyt. Brał udział we wspólnych patrolach z funkcjonariuszami Straży Miejskiej w okresie jesienno-zimowym (w godzinach wieczornych). Od stycznia do grudnia odbyło się - 10 patroli. Streetworker wspierał powstanie oraz działania grupy samopomocowej „Zjednoczeni.pl”, zainicjowanej przez osoby w kryzysie bezdomności oraz osoby z niepełnosprawnościami. Spotkania odbywają się w każdy czwartek w godzinach od 15:00 do 18:00. Członkami grupy samopomocowej jest 20 osób, w tym 12 w kryzysie bezdomności. Przy wsparciu streetworkera grupa samopomocowa zorganizowała akcję sprzątnięcia zaniedbanych grobów osób bezdomnych i NN na cmentarzu komunalnym w Ostrowcu Świętokrzyskim. Do akcji przyłączyło się Stowarzyszenie „Pozytywnie Zakręcenii” oraz wolontariusze ze Szkoły Podstawowej Nr. 10. W ramach grupy organizowano również spotkania okolicznościowe m.in. wielkanocne i wigilijne. Grupa współpracuje ze Stowarzyszeniami „Pozytywnie Zakręcenii” oraz „Krzemienny Krąg”. Streetworker nawiązał współpracę z lokalnymi mediami (Radio Kielce, Radio Ostrowiec, naOSTRO.info, TV Lokalna), gdzie przekazywał informacje dotyczące podejmowanych działań wobec osób w kryzysie bezdomności oraz apelował do społeczności lokalnej o zwrócenie szczególnej uwagi na spotkane osoby bezdomne, nocujące w rejonie ich zamieszkania i zgłaszania takich przypadków do MOPS w Ostrowcu Świętokrzyskim

W marcu 2023 r. powstało „Miejsce Integracji” mieszczące się w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Sienkiewicza 70, które pełni rolę świetlicy dziennego pobytu dla osób w kryzysie bezdomności, zagrożonych bezdomnością oraz osób samotnych. Tutejszy Ośrodek przy realizacji tego zadania współpracuje ze Stowarzyszeniem „Pozytywnie Zakręcenii”. W ramach podjętych działań uczestnicy „Miejsca Integracji” wzięli udział w 12 warsztatach (terapeutycznych, plastycznych, animacyjnych). Odbyły się 2 akcje sprzątnięcia terenu wokół Noclegowni oraz mieszkań chronionych. Zorganizowano również festyn rodzinny na os. Częstocice. Dwóch specjalistów z zakresu psychologii i doradztwa zawodowego, przeprowadziło łącznie 6 warsztatów. Osoby korzystające z „Miejsca Integracji” mają wsparcie opiekuna-mentora oraz streetworkera. W celu aktywizacji społecznej i zawodowej osób w kryzysie bezdomności utworzono warsztaty stolarski i rowerowy, gdzie mieszkańcy mieszkań chronionych treningowych oraz korzystający z noclegów w Noclegowni wykonywali ławki z drewnianych palet oraz dokonywali drobnych napraw własnych rowerów.

W 2023 roku podejmowano działania monitorujące sytuację osób żyjących w trudnych warunkach lokalowych, zadłużonych i zagrożonych eksmisją. Osoby te są szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym i bezdomnością. Z tego też względu w przypadku w/w osób ważne były działania prewencyjne zapobiegające bezdomności.

W okresie sprawozdawczym Zakład Usług Miejskich w Ostrowcu Świętokrzyskim wykazał 555 osób/rodzin zalegających z opłatami czynszowymi. Równocześnie wskazano liczbę 72 osób, którym udało się uniknąć eksmisji, dzięki podejmowanym działaniom ze strony Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Zakładu Usług Miejskich.

W 2023 roku realizowano szeroki wachlarz działań interwencyjno – osłonowych. Straż Miejska wraz ze streetworkerem objęła monitoringiem 69 osób bezdomnych, jak również monitorowała osoby bezdomne przebywające czasowo w miejscach niemieszkalnych, tj. klatki

schodowe, pustostany, ogródki działkowe. Pracownicy Zespołu ds. Bezdomności udzielili wsparcia 16 osobom bezdomnym przebywającym czasowo w takich miejscach na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego, co zaskutkowało zabezpieczeniem schronienia dla tych osób.

Użycie tak wielu narzędzi w pracy z osobami w kryzysie bezdomności nie było by możliwe, gdyby nie pozyskanie środków zewnętrznych. W 2023r. realizowany był projekt „Opracowanie i pilotażowe wdrożenie mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym.

Cele Programu i wskaźniki ich realizacji

Cel główny:

Zapobieganie bezdomności i reintegracja osób bezdomnych

Obszar 1 Prewencja						
Cel szczegółowy	Działania	Wskaźniki	2021 rok	2022 rok	2023 rok	Podmioty realizujące zadania
1. Zapobieganie wzrostowi liczby osób bezdomnych	1. Prowadzenie bieżącego monitoringu sytuacji osób zagrożonych eksmisją i bezdomnych.	1. Liczba osób/rodzin zagrożonych bezdomnością.	49	51	50	MOPS
		2. Liczba osób/rodzin bezdomnych.	110	90	106	MOPS
		3. Liczba osób/rodzin zalegających z opłatami czynszowymi.	715	752	555	ZUM
		4. Liczba eksmisji z lokalu bez lokalu zastępczego.	15	11	10	ZUM
		5. Liczba osób z tytułem eksmisji na 31.XII 2022 roku.	49	42	35	ZUM
	2. Podejmowanie działań interwencyjnych w sytuacji zdiagnozowania zagrożenia bezdomnością i problemów współistniejących.	Liczba osób, którym udało się uniknąć eksmisji, dzięki podejmowanym działaniom ze strony instytucji.	35	40	31	MOPS ZUM
			61	43	41	
2. Stworzenie skutecz-	1. Praca socjalna z osobami zagrożonymi bezdomnością i	Liczba osób bezdomnych objętych pracą socjalną.	110	90	106	MOPS

nego systemu działań zapobiegających bezdomności	bezdolnymi w kierunku zaspokojenia podstawowych potrzeb.					
	2. Motywowanie osób bezdomnych do dbałości o zdrowie i wygląd zewnętrzny.	1. Liczba osób bezdomnych skierowanych do usług higienicznych.	43 9	49 8	42 11	MOPS CIS
		2. Liczba osób bezdomnych, które skorzystały z usług higienicznych.	43 9	49 8	42 11	MOPS CIS
	3. Motywowanie osób bezdomnych z problemami zdrowotnymi do ubiegania się o orzeczenie stopnia niepełnosprawności.	Liczba osób bezdomnych, które uzyskały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.	16	12	17	MOPS
	4. Motywowanie do utrzymywania abstynencji i leczenia odwykowego oraz podejmowania działań wspierających utrzymywanie trzeźwości przez osoby bezdomne, jak również kierowanie ich w razie potrzeby do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA).	1. Liczba osób bezdomnych z problemem alkoholowym.	61 1	51	58	MOPS ŚOT
		2. Liczba osób bezdomnych zdiagnozowanych jako uzależnione.	51	48	45	MOPS
		3. Liczba osób bezdomnych skierowanych do GKRPA.	0	3	0	MOPS
		4. Liczba osób bezdomnych, wobec których orzeczono obowiązek leczenia odwykowego.	0 0	0 0	0 0	MOPS GKRPA
5. Liczba osób bezdomnych, które podjęły leczenie odwykowe.		10	12	14	MOPS	

Obszar 2
Interwencja

1. Zapewnienie bezpieczeństwa i monitoring osób bezdomnych przebywających w miejscach nienadających się do zamieszkania.	1.a.i.1. Motywowanie osób bezdomnych do unikania pobytu w miejscach niemieszkalnych.	1. Liczba osób bezdomnych przebywających w miejscach niemieszkalnych.	46	66	44	MOPS SM
	2. Monitorowanie sytuacji osób bezdomnych na terenie miasta poprzez docieranie wraz ze służbami mundurowymi do osób bezdomnych przebywających i nocujących poza placówkami noclegowymi.	2. Liczba osób bezdomnych objętych monitoringiem służb i liczba patroli.	63 53 patrole	89 osób 78 patroli	69 osób 74 patrole	MOPS SM
2. Zapewnienie niezbędnej i podstawowej pomocy mającej na celu przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej przez osoby bezdomne.	1. Umieszczanie osób bezdomnych w noclegowni.	Liczba osób bezdomnych przebywających w noclegowni w Ostrowcu Św.	43	49	42	MOPS
	2. Kierowanie osób bezdomnych do całodobowych ośrodków wsparcia (schroniska dla osób bezdomnych) na terenie całego kraju.	Liczba osób bezdomnych skierowanych do schronisk dla osób bezdomnych.	22	23	26	MOPS
	3. Zapewnienie gorących posiłków osobom bezdomnym.	Liczba osób bezdomnych objętych pomocą w formie gorących posiłków.	21	17	11	MOPS
	4. Współdziałanie z organizacjami pozarządowymi w zakresie wydawania żywności osobom bezdomnym.	Liczba osób bezdomnych korzystających z żywności, m.in. w ramach FEAD - Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa.	53	32	14	PKPS

5. Udzielanie osobom bezdomnym świadczeń z pomocy społecznej.	1. Liczba osób bezdomnych objętych pomocą finansową.	81	68	83	MOPS
	2. Liczba osób bezdomnych objętych pomocą w naturze.	30	30	71	MOPS
6. Objęcie osób bezdomnych ubezpieczeniem zdrowotnym na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.	Liczba osób bezdomnych objętych ubezpieczeniem zdrowotnym.	27	17	22	MOPS
7. Kierowanie osób bezdomnych wymagających stałej opieki i pielęgnacji do domu pomocy społecznej.	Liczba osób bezdomnych skierowanych do domu pomocy społecznej	5	2	3	MOPS
8. Udzielanie wsparcia osobom bezdomnym w przystosowaniu do życia w społeczeństwie oraz opuszczającym zakłady karne w przestrzeganiu obowiązujących norm społecznych.	Liczba osób bezdomnych, którym udzielono pomocy po opuszczeniu zakładu karnego.	1	1	3	MOPS
9. Pomoc w uzyskaniu przez osoby bezdomne świadczeń emerytalno – rentowych.	Liczba osób bezdomnych, które uzyskały świadczenia emerytalno – rentowe.	1	3	5	MOPS
10. Pomoc osobom bezdomnym w uzyskaniu dokumentów osobistych (np. dowód osobisty, świadectwa pracy, itp.).	Liczba osób bezdomnych, które uzyskały dokumenty osobiste.	3	1	9	MOPS

Obszar 3
Integracja

1. Aktywizacja osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych.	1. Prowadzenie pracy z osobami zagrożonymi bezdomnością i bezdomnymi w oparciu o indywidualny program wychodzenia z bezdomności i kontrakt socjalny.	1. Liczba osób bezdomnych, które zostały objęte indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności.	3	11	37	MOPS
		2. Liczba osób bezdomnych, które zostały objęte kontraktem socjalnym.	16	9	5	MOPS
2. Reintegracja zawodowa i społeczna osób bezdomnych.	1. Zapewnienie osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym dostępu do szkoleń, poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy oraz zatrudnienia wspieranego (zatrudnienie socjalne, prace społeczno-użyteczne, prace interwencyjne).	1. Liczba osób bezdomnych skierowanych (w tym):	10	9	5	MOPS
		a) do CIS celem uzyskania zatrudnienia socjalnego	9	8	3	MOPS
		b) inne formy aktywizacji zawodowej (szkolenia, staże, itp.)	1	1	2	MOPS
		2. Liczba osób bezdomnych, które podjęły prace (w tym):	3	1	3	MOPS
		a) wolontariat	2	0	1	MOPS
		b) zawodową	1	1	2	MOPS
2. Zapewnienie osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym dostępu do poradnictwa psychologicznego i prawnego.	Liczba osób bezdomnych, które skorzystały z pomocy w formie poradnictwa specjalistycznego.	15 9	22 8	23 11	MOPS CIS	

3. Wspieranie procesu usamodzielniania osób bezdomnych.	1. Prowadzenie mieszkań chronionych/ kontraktowych dla osób bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności.	Liczba osób bezdomnych, które uzyskały schronienie w mieszkaniu chronionym/ kontraktowym.	16	21	23	MOPS
	2. Motywowanie i pomoc osobom bezdomnym w składaniu wniosków o przydział mieszkania socjalnego z zasobów Gminy Ostrowiec Św.	Liczba osób bezdomnych, które otrzymały mieszkanie socjalne.	1	6	2	ZUM
	3. Motywowanie osób bezdomnych do aktualizowania informacji zawartych we wnioskach o przydział mieszkania socjalnego i ewentualnego składania odwołań od projektu wykazu osób zakwalifikowanych do przydziału mieszkania z zasobów Gminy Ostrowiec Świętokrzyski	1. Liczba osób bezdomnych, które uzyskały rekomendacje do otrzymania lokalu z zasobów gminy.	6	7	10	MOPS
		2. Liczba osób bezdomnych, które złożyły odwołanie od projektu wykazu osób zakwalifikowanych do przydziału mieszkania socjalnego.	13	16	19	ZUM

*- źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyski

Najważniejsze wnioski

Program stanowił kompleksowy plan działań profilaktycznych, interwencyjnych, osłonowych, aktywizujących i wspierających osoby doświadczające bezdomności w procesie usamodzielniania się i pełnego powrotu do społeczeństwa. Jego celem było podniesienie jakości życia osób zagrożonych bezdomnością i pozostających w kryzysie bezdomności poprzez stworzenie infrastruktury pomocy społecznej odpowiadającej na zdiagnozowane potrzeby tej grupy. W Gminie Ostrowiec Świętokrzyski od wielu lat liczba osób z problemem bezdomności nie zwiększa się znacząco. W roku 2021 liczba osób wynosiła 110, w 2022 – 90 osób, zaś w 2023 - 106 osób.

W naszej pracy z osobami w kryzysie bezdomności stawiamy na deinstytucjonalizację (uśrodkowanie), jako proces będący przejawem dbałości o dobrostan obywateli-adresatów wsparcia. Aby skutecznie wspierać, musimy posiadać paletę rozwiązań pomocowych o różnym poziomie uśrodkowania, tak aby organizując wsparcie dla konkretnych osób, móc wybrać to najbardziej dla nich wskazane.

Od 2022 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim stawia na działania pomocowe w środowisku:

1. Streetworking.

W roku 2023 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej chcąc dotrzeć do jak największej liczby osób w kryzysie bezdomności stworzył na terenie miasta 3 punkty kompleksowej pomocy, w tym jeden punkt (poprzez działania streetworkera) miał charakter mobilny. Wymiernym efektem tego działania jest to, że osoby w kryzysie bezdomności mają większy dostęp do informacji i pomocy, mogą szybciej i skuteczniej podejmować działania w różnych strefach swojego życia. W 2023 roku dzięki tej metodzie pracy udało się dotrzeć z pomocą do 44 osób w kryzysie bezdomności, pozostających poza systemem pomocy społecznej, przebywających w przestrzeni publicznej, w miejscach niemieszkalnych. Wprowadzona od 2022 r. praca streetworkera poza oddziaływaniem terapeutyczno-motywacyjnym często polega na niesieniu pomocy materialnej czy też pomocy przedmedycznej. Przy współpracy z partnerami (Straż Miejska, Policja) aktualizowana jest mapa miejsc niemieszkalnych, gdzie przebywają osoby w kryzysie bezdomności. Zespół ds. Bezdomności, pracownicy socjalni, psycholog, streetworker, opiekunki środowiskowe, organizatorzy społeczności lokalnej, grupa wsparcia, w tym liderzy społeczności osób bezdomnych wpisali się do kanonów oferty pomocowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim.

2. Mieszkalnictwo.

W pracy z osobami w kryzysie bezdomności nieuniknionym staje się poszukiwanie rozwiązań skutecznych, prowadzących do tzw. wyprowadzenia ludzi z sytuacji braku stabilnego miejsca zamieszkania. Istotą jest organizowanie zindywidualizowanego wsparcia poprzez zapewnienie naturalnej przestrzeni codziennego życia – samodzielne mieszkanie lub przynajmniej wyodrębniony pokój. Gmina Ostrowiec Świętokrzyski cyklicznie zwiększa zasób mieszkań treningowych. Pierwsze powstało w 2017 r. dla 6 osób, jako jedyne ze środków własnych Gminy. Reszta mieszkań była remontowana lub zakupiona na wolnym

ryнку z pozyskanych środków z zewnątrz. Drugie mieszkanie chronione treningowe powstało w 2021 r. dla 7 osób. W tym samym roku powstało mieszkanie chronione treningowe z Programu "Za życiem" dla 4 osób niepełnosprawnych. W 2022 r. powstało kolejne mieszkanie chronione treningowe z Programu "Za życiem" dla 4 osób niepełnosprawnych. W 2023 r. utworzono dwa mieszkania wspomagane jednoosobowe i jedno mieszkanie treningowe z Programu "Za życiem" również jednoosobowe. W 2023 r. z mieszkań skorzystało 23 osoby. Sukcesem pracy z osobami przebywającymi w mieszkaniach treningowych jest częsty kontakt i pogłębiona praca socjalna z beneficjentami oraz wsparcie w postaci innych usług. Takie połączenie narzędzi pomocowych daje widoczny efekt synergii i wzrostu skuteczności działań. Należy podkreślić, że mieszkanie socjalne z zasobów Gminy Ostrowiec Świętokrzyski w latach 2021-2023 otrzymało 9 osób.

Dla osób zmagających się z problemem bezdomności, które nie są gotowe na zmianę stylu życia, czy/i nadużywają alkoholu, Gmina oferuje niskoprogową pomoc w postaci noclegów w Noclegowni dla bezdomnych mężczyzn i kobiet. W 2023 r. udzielono 4111 noclegów, z których skorzystało 42 osoby, na 22 miejsca noclegowe. Schronienie w Schronisku w 2023 r. uzyskało 26 osób.

Dla osób doświadczających kryzysu bezdomności podstawą dającą możliwość powrotu do zdrowia, aktywnego życia osobistego i społecznego a tym samym zakończenia bezdomności jest dostęp do mieszkania. Na uwagę zasługuje program Housing First (Najpierw mieszkanie). Jest to innowacyjna metoda trwałego rozwiązania problemu chronicznej bezdomności i w niedalekiej przyszłości będzie realizowana przez naszą Gminę. Istotą procesu pomocowego w sytuacji bezdomności powinno być przenoszenie wsparcia z placówek zbiorowego zakwaterowania do samodzielnych mieszkań.

3. Działania prewencyjne.

W ramach procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych o charakterze prewencyjnym ukierunkowanych na eliminowanie zagrożenia bezdomnością, wprowadzono ścisłą współpracę z zarządcami lokali mieszkalnych. Wdrożono 4 Porozumienia o współpracy partnerskiej, między Gminą Ostrowiec Świętokrzyski – MOPS, a Spółdzielnią Mieszkaniową "Krzemionki", Spółdzielnią Mieszkaniową "Hutnik", Ostrowiecką Spółdzielnią Mieszkaniową, Ostrowieckim Towarzystwem Budownictwa Społecznego. W tym celu powstała również procedura zintensyfikowanej pracy socjalnej w zakresie współpracy z klientami posiadającymi problemy z opłacaniem czynszu mieszkaniowego oraz podmiotami realizującymi zadania w tym zakresie.

Dzięki pracy Organizatorów Społeczności Lokalnej z trenu osiedla Gutwin 5 gospodarstw domowych spłaciło w całości zadłużenie za czynsz mieszkaniowy, 4 rodziny zmieniły mieszkania na lokale o wyższym standardzie i systematycznie ponoszą opłaty za czynsz, 1 osoba z uwagi na niepełnosprawność zamieniła mieszkanie na niższe piętro.

Szczególne znaczenie w podejściu do osób w kryzysie bezdomności ma postawa społeczeństwa wolna od oceniania i stygmatyzacji tych osób. Należy koncentrować się na zapewnieniu empatycznego i szanującego traktowania, które zachęca do podniesienia empowermentu tych osób. Mając na uwadze powyższe Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w kwietniu 2023

r. zorganizował kampanię społeczną na rzecz osób w kryzysie bezdomności pod nazwą „Zobacz we mnie kogoś więcej niż tylko bezdomnego”. Kampania ukierunkowana była na przełamywanie negatywnych stereotypów związanych z bezdomnością oraz zmianę postrzegania osób bezdomnych.

4. Reintegracja społeczno-zawodowa.

Ogromną rolę w wychodzeniu z bezdomności odgrywa reintegracja społeczno-zawodowa. W szczególności jest to zatrudnienie socjalne realizowane w Centrum Integracji Społecznej. Od 2021 r. do 2023 r. skorzystało z zatrudnienia 20 osób w kryzysie bezdomności. Ogromną wagę ma również uczestnictwo w zajęciach Środowiskowego Domu Samopomocy, Centrum Seniora, czy grup wsparcia. Pomimo, iż osoby w kryzysie bezdomności w znacznej mierze są osobami z orzeczonymi niepełnosprawnościami, licznymi schorzeniami, w tym ze schorzeniami psychicznymi, przy udziale wielu specjalistów są motywowane do różnego rodzaju jeszcze innej aktywności: udział w zajęciach prowadzonych przez fizjoterapeutę, w warsztatach stolarskich (wykonano meble z palet), malarskich oraz rowerowych (w ramach których podopieczni naprawiali swoje rowery i wyposażyli je w odpowiednie akcesoria). W ramach warsztatu zostało zakupionych 8 rowerów, które osoby potrzebujące mogą wypożyczać.

Widząc potrzeby osób w kryzysie bezdomności Ośrodek pozyskuje środki min. z funduszy europejskich, krajowych, zawiera partnerstwa z innymi podmiotami w celu aktywizowania, motywowania do zmiany dotychczasowego stylu życia, usamodzielnienia i wsparcia. Od 2024 r. realizowany jest projekt „Bliżej domu” - Wsparcie osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski z organizacją pozarządową. Angażowani są lokalni przedsiębiorcy, placówki oświatowe i lokalne społeczności.

Włączenie podmiotów publicznych i niepublicznych w procesy pomocowe, promowanie projektów i narzędzi zapewniających trwałość wsparcia zgodnego z ideą deinstytucjonalizacji usług społecznych oraz uwzględniających szerokie spektrum źródeł finansowania jest największym wyzwaniem dla samorządu. Stymulując rozwijanie wszelkich możliwych form wsparcia należy dążyć do upodmiotowienia jednostki, realizacji jej różnorodnych potrzeb w sposób zapewniający jej rozwój, samostanowienie i udział w życiu społecznym.

W celu rozwiązywania problemu bezdomności w Ostrowcu Świętokrzyskim założenia Gminnego Programu Wspierającego Rozwiązywanie Problemu Bezdomności w Ostrowcu Świętokrzyskim będą kontynuowane w Planie Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2023-2028.